

Crisisplan SP: Een nieuwe koers voor Nederland

Maart 2009

Crisisplan SP: Een nieuwe koers voor Nederland

De huidige crisis is het resultaat van verkeerde politiek. Niet van een uitvoeringsfout, maar van een systeemfout. Men staarde zich blind op winst, hebzucht en de korte termijn. De tweedeling groeide, ten koste van de solidariteit. Dat hoort nu eenmaal bij het neoliberalisme. Net als het afbreken van voorzieningen die we gezamenlijk hebben opgebouwd, zoals zorg, onderwijs, en sociale zekerheid.

Deze crisis maakt duidelijk dat de oude, neoliberale politiek bankroet is. De crisis kan dan ook niet bestreden worden met de oude, neoliberale oplossingen. Die zouden enkel leiden tot veel meer ellende voor gewone mensen. Het is tijd voor een nieuwe koers voor Nederland.

Een nieuwe koers betekent voorkomen dat gewone mensen een hoge prijs betalen voor de fouten van bankiers, bestuurders en politici. Een nieuwe koers betekent een einde aan de graai- en bonuscultuur, zowel in de financiële wereld, de rest van het bedrijfsleven en bij de overheid. Een nieuwe koers betekent meer zeggenschap voor werknemers en minder voor aandeelhouders.

Fors bezuinigen zal de crisis alleen maar erger maken. We moeten juist investeren: in mensen en in de economie. Niet de grootst mogelijke winst, maar de menselijke belangen moeten daarbij voorop staan. Daarom kiest de SP voor het bouwen van buurtverpleeghuizen, en het versneld zorgen voor éénpersoonskamers in bestaande verpleeghuizen. Maar ook voor het bouwen van betaalbare huizen, het opknappen van scholen, het isoleren van oudere huizen, het aanleggen van nieuw spoor en het opwekken van duurzame energie.

Ook moet de regeling voor werktijdverkorting worden verlengd, zodat mensen niet onnodig worden ontslagen. Mocht ontslag toch onvermijdelijk zijn dan moet men zich snel kunnen omscholen. Jeugdwerkloosheid kunnen we voorkomen door jongeren de kans te geven langer door te leren.

Investeren in de economie en in mensen betekent dat het begrotingstekort tijdelijk oploopt. Een deel van het tekort op de begroting moet met structurele maatregelen worden aangepakt. Anderzijds moet nu juist gestimuleerd worden om nog grotere problemen in de toekomst te voorkomen. Dat is verstandiger dan de crisis verlengen door te bezuinigen.

Bij de keuzes van de SP staat solidariteit voorop, nu en in de toekomst. Daar waar het overheidstekort structureel is, moet die worden opgelost door een bijdrage te vragen naar draagkracht. Ook is het gerechtvaardigd een bijdrage te vragen van het bedrijfsleven. Inkomensafhankelijke zorgpremies zijn een sociale manier om de kosten op te brengen. De hypotheekrenteaftrek kunnen we hervormen en voor iedereen garanderen als deze niet langer onbeperkt is. Dat zijn socialere oplossingen dan mensen dwingen door te werken na hun 65e.

We kunnen menselijker en socialer uit de crisis komen als we nu kiezen voor een nieuwe koers voor Nederland.

Agnes Kant
Fractievoorzitter SP

Investeren in de economie én in mensen

Om de crisis te verlichten en de economie te stimuleren moeten nu eenmalig extra investeringen worden gedaan. De SP wil voor 2009 en 2010:

5,5 miljard euro investeren in de economie:

- 1,5 miljard euro in onderhoud van woningen, bouwen van huurwoningen, omzetting van koop- in huurwoningen, renovatie en onderhoud van woningen (inclusief isolatie) en extra onderhoud aan overheidsgebouwen.
- 0,5 miljard euro ter stimulering van duurzame energie (de bouw van nieuwe fabrieken voor windturbines, tweede generatie biobrandstoffen en elektrische voertuigen) en waterveiligheid.
- 0,8 miljard euro in innovatie, door het uitbreiden van de Willie-Wortelregeling (de WBSO) en het naar voren halen van innovatieprojecten.
- 1 miljard euro in de bouw van eenpersoonskamers en buurtverpleeghuizen
- 1 miljard euro aan extra onderhoud en verbetering schoolgebouwen (500 miljoen) en universiteiten (500 miljoen).
- 0,7 miljard euro besteden aan onderhoud en uitbreiding van het spoor

2 miljard euro investeren in mensen:

- 0,5 miljard euro voor een nieuwe regeling voor werktijdverkorting (WTV). Ervaringen in het buitenland laten zien dat een verlengde vorm van WTV een goede manier is om werknemers te behouden voor het bedrijf. Dat is goed voor werknemers omdat ze hun baan behouden. Goed voor werkgevers omdat ze geschoold personeel niet kwijt raken.
- 0,2 miljard euro om kenniswerkers tijdelijk onder te brengen bij universiteiten en voor investeringen in onderzoek. Een braindrain van hoog opgeleide werkers uit de vernieuwende industrie moet voorkomen worden. De overheid kan hier bijspringen door deze mensen in te schakelen voor onderzoekswerk waar de maatschappij als geheel baat bij heeft.
- 0,3 miljard euro in het omvormen van VMBO-scholen in vakijkscholen.
- 0,4 miljard euro in het bestrijden van jeugdwerkloosheid: verleng de leerweg voor 50.000 MBO-leerlingen. Verstevig hun kansen op de arbeidsmarkt en voorkom dat ze in tijden van hoge jeugdwerkloosheid op de arbeidsmarkt terechtkomen.
- 0,1 miljard euro voor de begeleiding van stageplaatsen. Voorkom dat de crisis leidt tot een tekort aan stageplaatsen.
- 0,5 miljard voor (om)scholingsfaciliteiten: waarvan 250 miljoen voor het opleiden van 50.000 werkloze werknemers en 250 miljoen voor het scholen van 50.000 werknemers in banenpools.

Het kabinet was er als de kippen bij om de banken te steunen via garanties en kapitaalinjecties. Terecht. Maar ze blijft te laks en rigide bij het aanpakken van problemen van bedrijven, waarborgen voor investeringen en de problemen bij de pensioenfondsen.

- Geef pensioenfondsen daarom meer ruimte om hun reserves te herstellen. Ouderen zijn niet de veroorzakers van deze crisis, zij mogen niet als eerste bloeden voor de fouten van deren.
- Richt een investeringsbank op voor grote bedrijven én het MKB (eenmalige kosten, 5 mln). De bank kan, net als in de jaren 80, zorgen dat gezonde bedrijven die door de crisis in problemen dreigen te komen, van krediet worden voorzien.

Geplande investeringen in ziekenhuizen dreigen, als gevolg van de crisis, niet door te gaan. De overheid kan het vertrouwen herstellen, zodat de bouwvertraging van ziekenhuizen voorkomen wordt.

- Geef extra waarborgen op de bouwplannen van ziekenhuizen. Voorkom dat noodzakelijke investeringen in de zorg door de crisis op de lange baan worden geschoven.

In Nederland is nog steeds een tekort van circa 50.000 sociale huurwoningen. Door het heersende wantrouwen van financiële instellingen wordt het voor woningcorporaties duurder om de financiering voor nieuwe projecten rond te krijgen. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw zorgt ervoor dat investeringen in sociale woningbouw gedekt worden door de overheid.

- Trek de grens voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw op van €200.000 naar €300.000.

Een nieuwe koers voor de publieke sector

Naast bovenstaande eenmalige uitgaven wil de SP structureel extra investeringen in publieke banen, gecombineerd met een forse sanering en daarmee bezuiniging op de bureaucratie. De afgelopen decennia is de kwaliteit van de publieke sector achteruit gehold. Schaalvergroting, marktwerking en bezuinigingen hebben de dienstverlening verschaald. De marktwerking en bureaucratie moet verbannen worden, en de buurt moet de schaal voor de toekomst worden voor de publieke sector.

Structurele investering kwaliteit publieke sector / publieke banen [1 miljard]

- iedere basisschool in Nederland krijgt een conciërge, structurele kosten: 150 miljoen
- verlaging werkdruk zorg, structurele kosten: 200 miljoen
- versterk de buurt met buurtconciërges en buurtteams, structurele kosten 100 miljoen
- een koerswijzing naar kleinschaligheid:
 - Kleinschalige zorgprojecten krijgen een extra stimulans van 0,5 miljard.
 - Kleinschalig georganiseerde scholen krijgen extra middelen (50 miljoen)

Deze structurele investering kunnen, al vanaf 2010, gedekt worden [1 miljard]:

- Beperking van de commerciële re-integratie.
 - De commerciële re-integratie is een zwart gat. Commerciële bedrijven in plaats van langdurig werklozen hebben nu het grootste voordeel uit de re-integratiegelden.
 - Besparing: 250 miljoen structureel*
- Bestraf fraude, verhoog de boetes voor financieel wangedrag
 - Kenmerkend voor financiële crises is een toename van het aantal gevallen van financiële fraude. Verhoging van de boetes is een terechte maatregel op fraude op dit moment maar ook om toekomstig wangedrag in de financiële sector te voorkomen.
 - Opbrengst: 150 structureel*
- Maximering salarissen in de publieke sector; geen salarisverhoging voor politici
 - De verhoging van salarissen van politici is ongepast en ongewenst. Hetzelfde geldt voor topinkomens de publieke sector.
 - Besparing: 50 miljoen structureel*
- Inperking van de bureaucratie in de zorg,
 - Door kleinschaliger te werken verdwijnen bureaucratistische tussenlagen en komt er een einde aan de controlegekte.
 - Besparing: 0,5 miljard euro structureel*

- Bezuiniging op onderwijsvernieuwingen
Besparing: 50 miljoen structureel

Een nieuwe koers voor solidariteit in de toekomst

Natuurlijk moeten we de volgende generatie niet opzadelen met een grote schuld. Maar we moeten ze ook niet opzadelen met een land zonder goede zorg en onderwijs, een land met gegroeide tegenstellingen en inkomensverschillen. Met een nieuwe koers bieden we de volgende generatie een land dat menselijker en socialer is. Ziektekostenpremies maken we afhankelijk van het inkomen. De premies voor de AWBZ gaan we ook heffen over de inkomens boven de tweede schijf van de inkomstenbelasting. We staan niet toe dat ouderen na hun 65ste moeten doorwerken om het villabezit van anderen te betalen. Voor een deel wil de SP de rücksichtsloze lastenverlichting aan het bedrijfsleven terugdraaien.

Eenmalige besparingen in 2009 en 2010:

- Bespaar defensie materieel en de JSF
Besparing: 600 miljoen
- Stop de kilometerheffing
Besparing: In 2009 en 2010: 250

Structurele besparingen vanaf 2010

- De doorwerkbonus komt te vervallen
Opbrengst: 300 miljoen structureel

- Aftoppen 30 procent-regeling op €70.000

Buitenlandse werknemers kunnen op dit moment 30 procent van hun bruto inkomsten als een onkostenvergoeding aanmerken waardoor over dit gedeelte van hun inkomen geen belasting hoeft te worden betaald. Dit moet gemaximeerd worden op 21.000 euro (dit wordt bereikt bij een inkomen van 70.000 euro). Buitenlandse werknemers met een hoger inkomen (bijvoorbeeld uit het buitenland gehaalde topmanagers) moeten over de rest van hun inkomen dan gewoon belasting betalen

Opbrengst 100 miljoen structureel

Lange termijn besparingen

- Stop de kilometerheffing
Zo lang er geen realistische alternatieven zijn, is het oneerlijk om mensen te treffen met hogere kosten voor het rijden in de spits in de Randstad. De noodzaak van dit miljardenproject is niet aangetoond.
miljoen
Jaarlijkse vanaf 2011 tot de invoering: 220 miljoen
Voor de totale invoering (kastjes en systemen): eenmalig 2,5 miljard plus de jaarlijkse exploitatiekosten van 800 miljoen vanaf invoering.
- Garandeer en beperk de hypotheekrenteaftrek
De aftrek zowel worden gegarandeerd, als gemaximeerd, tot 350.000 euro hypotheekschuld, met een maximale belastingaftrek van 42 procent. *Opbrengst: 0,9%*

BBP op de lange termijn, wat overeenkomt met ongeveer 5,2 miljard in prijzen van vandaag

- Inkomensafhankelijke ziektekostenpremies.
Stijgende zorgkosten voor gewenste zorg vangen we niet op door hogere eigen bijdragen of uitkering van het pakket, maar door inkomensafhankelijke premies.
- AWBZ-premie over alle schijven.
Op dit moment is de premieheffing voor ouderen- en gehandicaptenzorg beperkt tot de eerste twee belastingschijven. We verbreden deze grondslag naar alle schijven.
Opbrengst: zeker 600 miljoen structureel
- Aftoppen pensioenaf trek
De aftrekbaarheid van pensioenpremies is op geen enkele wijze gemaximeerd. Dat is een oneerlijk groot voordeel voor de hogere inkomens. Beperk de aftrekbaarheid tot anderhalf keer een modaal salaris (45.000 euro).*Opbrengst: op de langer termijn 0,1% BBP structureel, 640 miljoen in prijzen van vandaag.*
- Verhoog de vermogensrendementsheffing
Vermogen en de winsten uit vermogens worden lager belast dan de inkomsten uit arbeid. Dat is onwenselijk. Verhoog daarom de belasting op vermogen van 30% naar 37,5%.
Opbrengst: structureel 0,2% BBP, ruim 900 miljoen in prijzen van vandaag.
- Voer een heffing in op de winning aardgas
Multinationals Shell en Esso verdienen grote bedragen aan het winnen van het Nederlandse aardgas. Wat in de bodem zit is van ons allemaal; een heffing op deze gaswinning is daarom gerechtvaardigd.
Opbrengst: structureel 0,5 miljard
- Draai de verlaging van de vennootschapbelasting terug
Ook bedrijven moeten hun bijdrage aan het herstel van de economie betalen. Het is niet sociaal als werknemers en overheid hier enkel voor opdraaien. Breng de vennootschapsbelasting daarom weer terug op het niveau van 29,6%.
Opbrengst: 1,9 miljard structureel
- Voer een extra belastingschijf in van 60% boven 2,5 ton
Onder invloed van de zogenaamde internationale concurrentie zijn de salarissen van topbestuurders en topmanagers onevenredig hard gestegen. De verhouding met de inkomens van gewone werknemers is volledig zoek. Nu laagbetaalde werknemers de dupe dreigen te worden van de crisis, is een extra tarief voor inkomens van meer dan 2,5 ton op zijn plaats.
Opbrengst: 300 miljoen structureel
- Rentebox komt te vervallen
De rentebox waarbij multinationals rente inkomsten tegen een zeer laag tarief van 5 procent kunnen belasten is een vorm van schadelijke belastingconcurrentie.
Opbrengst 360 miljoen structureel
- Beperking rente-aftrek

Om te voorkomen dat bedrijven te veel schulden op zich nemen en dat Private Equity ondernemingen de nieuw opgekochte bedrijven niet volpompen met schulden (zoals bij PCM en Hema), mogen deze bedrijven niet teveel rente aftrekken in verhouding tot de winst. De renteaftrek wordt beperkt tot 30% van de winst vóór aftrek van rente en afschrijving.

Opbrengst: € 1,25 mrd.

Financieel overzicht

Investerings

<i>Eenmalige extra investeringen 2009 en 2010</i>		
<i>Economie</i>		
	Onderhoud, isolatie en renovatie van woningen	1,5
	Stimuleren duurzame energie	0,5
	Innovatie	0,8
	(buurt)Verpleeghuizen	1
	Onderhoud en verbetering schoolgebouwen	1
	Onderhoud en uitbreiding spoor	0,7
	<i>totaal</i>	<i>5.5 miljard</i>
<i>Mensen</i>		
	Werktijdverkorting	0,5
	Behoud kenniswerkers	0,2
	VMBO naar vakschool	0,3
	Bestrijding jeugdwerkloosheid	0,4
	Stageplaatsen	0,1
	Scholing werklozen en werkers in banenpools	0,5
	<i>totaal</i>	<i>2 miljard</i>
<i>Totaal eenmalige stimulans</i>		<i>7,5 miljard</i>
<i>Permanente investeringen publieke sector</i>		
	Conciërges op basisscholen	0,15
	verlaging werkdruk zorg	0,2
	buurtconciërges en buurtteams	0,1
	Kleinschalige zorgprojecten	0,5
	Kleinschalige scholen	0,05
	<i>totaal</i>	<i>1 miljard</i>

Betaalbaarheid

<i>Eenmalige besparingen 2009 en 2010</i>		
Kosten kilometerheffing		250
Defensie materieel en JSF		600
		<i>850 miljoen</i>
	In %BBP	In prijzen 2009*
<i>Structureel vanaf 2010</i>		
Afschaffen doorwerkbonus	0,05	0,3
Beperking commerciële re-integratie	0,04	0,25
Bestrafen fraude	0,03	0,15
Geen salarisverhoging politici en publieke bestuurders	0,01	0,05
bureaucratie in de zorg	0,09	0,5
onderwijsvernieuwing	0,01	0,05
Afschaffen van de 30% regel	0,02	0,1
	<i>Totaal vanaf 2010</i>	<i>0,24</i>
<i>Lange termijn besparingen</i>		
Garanderen en beperken hypotheekrenteaftrek	0,9	5,2
Beperken pensioenaf trek	0,1	0,64
Verhogen vermogens -rendementheffing	0,2	0,9
Heffing op winning aardgas	0,1	0,5
Verhoging vennootschapsbelasting	0,3	1,9
60% belastingschijf voor inkomen > 2,5 ton	0,1	0,3
Afschaffen rentebox	0,1	0,36
AWBZ premie over alle schijven	0,1	0,6
Exploitatie km-heffing	0,1	0,8
Beperking rente-aftrek	0,2	1,25
	<i>Totaal overige structurele maatregelen</i>	<i>2,2%</i>
		<i>12,5</i>
	<i>Oplopend totaalbedrag aan structurele maatregelen</i>	<i>2,45%</i>
		<i>13,9 miljard</i>
* De voorgestelde maatregelen leveren op de lange termijn 2,45 % van het BBP op. Niet alle maatregelen behalen direct hun maximale bereik.		